

так і зарубіжних дослідників: О. Ахманової (мовні характеристики абревіатур), В. Борисова (семантичні особливості абревіатур), В. Кюршнера, М. Ярмашевич (структурні, семантичні й функціональні аспекти абревіації), М. Степанової, Л. Шевельової, Т. Шиппан (класифікація абревіатур). Однак питання перекладу абревіатур, які функціонують у сфері аграрної термінології, потребує більш детального дослідження.

Мета статті – розглянути особливості перекладу абревіатур, що належать до німецької аграрної термінології.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Під абревіацією розуміють «утворення нових слів шляхом поєднання початкових складів кількох слів або перших літер слів словосполучення» [8, с. 663]. Абревіатура (від латин. *abbreviatio* – скорочую) – складноскорочене (похідне) слово, що утворюється внаслідок абревіації. Це може бути утворення з перших літер або з інших частин слів, що входять до складу назви чи поняття. Абревіація характерна для більшості європейських мов [1]. Оскільки абревіатура є редукованою формою базової лексеми, то для перекладу важливим є розуміння залежності абревіатури як похідної лексеми від вихідної лексеми. Таким чином, значення абревіатури завжди є мотивованим. Це зумовлює, на нашу думку, необхідність врахування при здійсненні перекладу абревіатур того факту, що вони є суто носіями інформації, а тому виконують тільки номінативну й інформативну функції. Про експресивну й оцінну функції не йдеться.

Дослідження термінології аграрної сфери виявило, що до термінологічної системи аграрної підмови належать не тільки іменники і сполучення іменників з іншими частинами мови (як і в інших мовах), а й досить значна кількість абревіатур. Вживання абревіатур у галузі сільського господарства можна пояснити, з одного боку, законом мовної економії, а з іншого, прагненням фахівців до точності вираження при викладі фактів. Крім того, діє й ціла низка зовнішніх чинників, зокрема, соціально-культурний і науково-технічний розвиток суспільства. Отже, шляхом абревіації відбувається реалізація тенденції до посилення інформаційної насиченості фахових текстів. При цьому слід зазначити, що внаслідок появи нових предметів, тобто денотатів, відбувається взаємопроникнення термінології, зокрема, абревіатурної, між різними мовами.

Однак утворення більшості абревіатур відбувається все-таки в межах однієї мови, а тому потребує адекватного відтворення іншою

мовою, чого не завжди можна досягти тільки найпростішим шляхом передавання її аббревіатурою. Тому вітчизняні й зарубіжні дослідники акцентують увагу на різних способах перекладу аббревіатур.

Зокрема В. Карабан вказує, що під час перекладу аббревіатур та акронімів фахових мов часто використовують такі способи перекладу:

- транскодування (транскрибування або транслітерування) скорочення;
- переклад відповідною повною формою слова або словосполученням;
- передавання англійського скорочення еквівалентним українським скороченням;
- транскодування повної (вихідної) форми відповідного скорочення [4, с. 448].

Основні способи перекладу аббревіатур із російської мови на німецьку мову розглядала А. Куткіна [5; 10], пропонуючи такі варіанти: переклад німецькою аббревіатурою, переклад англійською аббревіатурою (і аббревіатурами інших мов), переклад поєднанням аббревіатур із повними словами, переклад із використанням прийому транслітерації. Алгоритм перекладу аббревіатур вона вбачає в здійсненні таких шести основних етапів: сприйняття тексту й виділення аббревіатур; визначення ступеня складності аббревіатури; розшифрування; переклад розшифрованого; переклад аббревіатури; перевірка частотності перекладацького рішення [5, с. 18].

На нашу думку, вибір способу перекладу аббревіатур зі сфери німецької аграрної термінології залежить не тільки від структурного співвідношення аббревіатури з повною лексемою, а й від відповідної залежності аббревіатури як похідної одиниці від вихідної лексеми.

Аналізуючи аббревіатури, які використовують в аграрному дискурсі німецької мови, дійшли висновку, що їх можна згрупувати таким чином:

- аббревіатури, які відображають власні імена – назви підприємств, фірм, об'єднань тощо, наприклад: DBV [der Deutsche Bauernverband] – Німецька асоціація фермерів, VTL [Verband Thurgauer Landwirtschaft] – об'єднання виробників сільськогосподарської продукції Тургау, ÖKL [Österreichisches Kuratorium für Landtechnik und Landentwicklung] – Австрійське агентство з сільськогосподарської техніки та сільського розвитку;

- аббревіатури, які передають назви стандартів і норм, що діють у сільськогосподарському виробництві, наприклад: SAN-Standard [Sustainable Agriculture Network];
- аббревіатури, що означають процеси природного походження, наприклад: AE [aktuelle Evaporation] – фактичне випаровування, PE [potentielle Evaporation] – потенційне випаровування, B [Wärmeumsatz mit dem Boden] – теплообмін атмосфери з ґрунтом;
- аббревіатури від назв сільськогосподарських тварин, наприклад: Pfd [Pferd] – кінь, Schw [Schwein] – свиня;
- аббревіатури від назв порід сільськогосподарських тварин, наприклад: BW [Blumberger Weiße] – блюмбергська біла порода курей, MW [Meißneres Widderkaninchen] – мейсенський баран (порода кроликів);
- аббревіатури від назв хвороби тварин, наприклад: AE [aviäre Enzephalomyelitis] – енцефаломієліт птахів, BSS [Beinschwäche-syndrom] – синдром слабкості ніг, ML [mareksche Lähme] – хвороба Марека, MKS [Maul- und Klauenseuche] – ящур;
- аббревіатури від назв захворювань рослинних культур, наприклад: Schv [Scharkavirus] – вірус віспи сливи, вірус Шарка;
- аббревіатури від інженерних сільськогосподарських споруд, наприклад: D [Dränschacht] – дренажний колодязь;
- аббревіатури від позначень природних ландшафтів, наприклад: N [Niedermoor] – низинне болото;
- аббревіатури, які вживаються в класифікації ґрунтів, наприклад: ctT [Kalkton-Schwarzerde] – карбонатний глинистий чорноземний ґрунт, SL [sandiger Lehm] – легкий суглинок, tS [tjniger Sand] – супісок, TT – глинистий чорноземний ґрунт;
- аббревіатури від латинських термінів, наприклад: ad lib. [ad libitum, nach Belieben] – досхочу (у годівлі тварин), Rb [Rickettsia burneti] – збудник ку-гарячки;
- аббревіатури від назв речовин, засобів захисту рослин, добрив тощо, наприклад: MgP [Magnesiumphosphat] – фосфат магнію, SA [schwefelsaures Ammoniak] – сірчаноокислий амоній, S [Superphosphat] – суперфосфат, Sup-Ka – суміш суперфосфату з калійним добривом;
- аббревіатури, які виражають одиниці вимірювання, наприклад: km [Kilometer] – кілометр, MotPS [Motorpferdestärke] – (меха-

нічна) кінська сила. Серед них не тільки вживані в різних галузях науки й виробництва, а й специфічні, які є характерними тільки для аграрної підмови, зокрема: PT [Pferdetag] – конедень, vha [Viertelhektar] – чверть гектара, Mw(E) [Milchyeugungswert-Eiweiß] – кількість сирого протеїну, необхідна для утворення 1 кг молока.

З іншого боку, в аграрній підмові трапляються аббревіатури таких лексем, які є термінами тільки в цій підмові, а взагалі належать до загальнонавживаної лексики, яка є дуже поширеною. Це, зокрема, позначення відношення тварин при селекції, наприклад: v [Vater] – батько, m [Mutter] – мати, матка, MM [Mutersmutter] – бабця, мати матері; VM [Vatersmutter] – мати батька тощо.

Розвиток науки та запровадження в сільськогосподарське виробництво результатів наукових досліджень для розв'язання проблем забезпечення населення продовольством зумовив появу нових аббревіатур, які відображають нові денотати, швидко проникли в різні мови, а тому їхній переклад здійснюється шляхом використання відповідної аббревіатури, наприклад, GVO [gentechnisch veränderte Organismen] – ГМО [генетично модифіковані організми]. Саме це й дозволяє перекладати аббревіатури шляхом їх транскодування.

Зауважимо, що в аграрному дискурсі німецької мови вживають і такі аббревіатури, які не мають відповідників в українській мові, тому їх завжди перекладають повною формою слова, наприклад: A [Ackerland] – орна земля, B [Baumschule] – розсадник для дерев, B [Wärmeumsatz mit dem Boden] – теплообмін атмосфери з ґрунтом, o [organische Auflage] – гумусний шар, Ö [Ödland] – пустище, непридатна земля.

При здійсненні перекладу аграрної літератури з німецької на українську мову слід враховувати, що в німецькій мові вживаються деякі аббревіатури англійського походження, наприклад, A. I. [artificial insemination] – штучне запліднення, NR [non-return] – безповоротне запліднення, BSE [Bovine spongiform encephalopathy] – губчаста енцефалопатія, NDV [Newcastle disease virus] – вірус ньюкаслської хвороби псевдочуми птахів, PBSV [plum bark split virus] – вірус розтріскування кори сливи. Цілком логічним є переклад таких аббревіатур повною формою слова чи словосполучення.

Як науковці, так і перекладачі-практики [2–4; 12] рекомендують, як правило, розшифровувати й повністю перекладати аббревіатури, використовуючи такий алгоритм:

- розшифрувати аббревіатуру мовою оригіналу;
- надати повний переклад розшифрованої аббревіатури;
- надалі використовувати аббревіатуру мовою перекладу.

Зазначимо, що останнім часом усе більше поширюється тенденція не перекладати галузеві аббревіатури, які є власними назвами, а лишати їх мовою оригіналу, що полегшує спілкування фахівців із відповідної галузі. Якщо ж вони перекладаються, то повною формою, наприклад: BDM [Bundesverbandes Deutscher Milchviehhalter] – Федеральне об'єднання німецьких власників молочної худоби.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Отже, для термінології аграрної підмови характерна наявність досить великої кількості термінів-аббревіатур. Найбільш поширеними їх типами в сучасній німецькій мові виступають ініціальні та змішані аббревіатури. Найбільш вживаними способами перекладу аббревіатур з аграрної підмови сучасної німецької мови є переклад повною формою слова, еквівалентною українською аббревіатурою й транскодування.

Література

1. Блох М. Я. Аббревиация как продуктивный способ словообразования в истории европейских языков / М. Я. Блох, Т. С. Сергеева // Известия высших учебных заведений. Поволжский регион. Гуманитарные науки. – 2014. – № 1 (29). – С. 186–199.
2. Галкина Е. Н. Перевод аббревиатур и акронимов на русский язык / Е. Н. Галкина // Россия и Запад: диалог культур. – М. : [б. и.], 2005. – С. 17–28.
3. Гончаров Б. А. К вопросу о типологии и переводе сокращений в англоязычной научно-технической литературе / Б. А. Гончаров // Теория и практика перевода. – Киев : [б. и.], 1991. – Вып. 17. – С. 143–151.
4. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В. І. Карабан. – Вінниця : Нова кн., 2004. – 576 с.
5. Куткина А. Ю. Аббревиация в русской и немецкой политической терминологии как проблема перевода : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.20 / А. Ю. Куткина. – М., 2011. – 19 с.
6. Международный словарь конника. – М. : ООО «Золотой мустанг», 2004. – 230 с.
7. Немецко-русский сельскохозяйственный словарь / Е. Ф. Линник и др. – 3-е изд., исправ. – М. : РУССО, 1998. – 744 с.
8. Словник української мови. В 11 т. Т. 11 / АН УРСР. Ін-т мовознавства ; за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1970. – 663 с.
9. Duden. Wörterbuch der Abkürzungen / von Josef Werlin. – 4., neu bearb. und erw. Aufl. – Mannheim ; Leipzig ; Wien ; Zürich : Dudenverl., 1999. – 336 s.
10. Kutkina A. Abkürzungen im russisch-deutschen politischen Diskurs (aus der Übersetzerpraxis) / A. Kutkina // 39. Jahrestagung der Gesellschaft für ange-

- wandte Linguistik Sprachliche Förderung und Weiterbildung – transdisziplinär / [hg. B. Raith, C. Spiegel]. – Pädagogische Hochschule Karlsruhe, 2009. – 107 s.
11. Kürschner W. Zur syntaktischen Beschreibung deutscher Nominalkomposita. Auf der Grundlage der generativen Transformationsgrammatiken / W. Kürschner. – Tübingen, 1974. – 116 s.
12. Opalková J. Перевод медицинских текстов. Фармакология / J. Opalková, M. Ugrociová // Jazyk a kultúra. – 2010. – № 4. – 53 s.
13. Veterinärmedizin Englisch-Deutsch-Französisch-Russisch / G. Ilchmann. – M. : ООО «Изд-во “Астрель”» ; «Изд-во “АСТ”», 2003. – 414 с.

References

1. Blokh M. Ya. Abbreviatsiia kak produktyvnyi sposob slovoobrazovaniia v istorii yevropeiskykh yazykov / M. Ya. Blokh, T. S. Sergeieva // Izvestiia vysshykh uchebnykh zavedenii. Povolzhskii region. Gumanitarnye nauki. – 2014. – № 1 (29). – S. 186–199.
2. Galkina E. N. Perevod abbreviatur i akronimov na russkii yazyk / E. N. Galkina // Rossiia i Zapad: dialog kultur. – M., 2005. – S. 17–28.
3. Goncharov B. A. K voprosu o tipolohii i perevode sokrashchenii v anglo-yazychnoi nauchno-tekhnicheckoi literature / B. A. Goncharov // Teoriia i praktika perevoda. – Kiiev, 1991. – Выр. 17. – S. 143–151.
4. Karaban V. I. Pereklad anhliskoi naukovoii i tekhnichnoi literatury / V. I. Karaban. – Vinnytsia : Nova knyha, 2004. – 576 s.
5. Kutkina A. Yu. Abbrevyatsiia v russkoi i nemetskoi politicheskoi terminolohii kak problema perevoda : avtoref. dis. ... kand. filol. nauk: 10.02.20 / A. Yu. Kutkina. – Moskva, 2011. – 19 s.
6. Mezhdunarodnyi slovar konnika. – M. : ООО «Zolotoi mustanh», 2004. – 230 s.
7. Nemetsko-russkii selskokhoziaistvennyi slovar / E. F. Linnik y dr. – 3-e izd., isprav. – M. : RUSSO, 1998. – 744 s.
8. Slovyk ukrainskoi movy. V 11 t. T. 11 / AN URSR. Instytut movoznavstva ; za red. I. K. Bilodida. – K. : Naukova dumka, 1970. – 663 s.
9. Duden. Wörterbuch der Abkürzungen / von Josef Werlin. – 4., neu bearb. und erw. Aufl. – Mannheim ; Leipzig ; Wien ; Zürich : Dudenverl., 1999. – 336 s.
10. Kutkina A. Abkürzungen im russisch-deutschen politischen Diskurs (aus der Übersetzerpraxis) / A. Kutkina // 39. Jahrestagung der Gesellschaft für angewandte Linguistik Sprachliche Förderung und Weiterbildung – transdisziplinär / [hg. B. Raith, C. Spiegel]. – Pädagogische Hochschule Karlsruhe, 2009. – 107 s.
11. Kürschner W. Zur syntaktischen Beschreibung deutscher Nominalkomposita. Auf der Grundlage der generativen Transformationsgrammatiken / W. Kürschner. – Tübingen, 1974. – 116 S.
12. Opalková J. Perevod meditsinskikh tekstov. Farmakologiiia / J. Opalková, M. Ugrociová // Jazyk a kultúra. – 2010. – № 4. – 53 S.
13. Veterinärmedizin Englisch-Deutsch-Französisch-Russisch / G. Ilchmann. – M. : ООО «Изд-во “Астрель”» ; «Изд-во “АСТ”», 2003. – 414 с.

Амелина Светлана. Аббревиация в немецкой аграрной терминологии: особенности перевода. В статье рассматриваются особенности перевода аббревиатурной лексики в аграрном подязыке современного немецкого языка. Уточнено, что наиболее распространенными типами аббревиатур в современном немецком языке есть инициальные и смешанные аббревиатуры. Отмечено, что перевод определенных категорий аббревиатур относится к переводческим трудностям. Акцентируется актуальность потребности в поисках стратегий и приемов их перевода. Установлено, что выбор соответствия может быть обусловлен соотношением аббревиатуры с полной лексемой и зависимостью аббревиатуры как производной единицы от исходной лексемы. Констатируется мотивированность значения аббревиатур и их номинативную функцию. Предложен алгоритм расшифровки и полного перевода аббревиатур. Определено, что в аграрном дискурсе немецкого языка употребляются и такие аббревиатуры, которые не имеют соответствий в украинском языке, поэтому они всегда переводятся полной формой слова. Указано на тенденцию не переводить отраслевые аббревиатуры, которые являются собственными названиями, а оставлять их на языке оригинала. Установлено, что наиболее применяемыми способами перевода аббревиатур в аграрном подязыке современного немецкого языка является перевод полной формой слова, эквивалентной украинской аббревиатурой и транскодирование.

Ключевые слова: аббревиация, аббревиатурная лексика, аграрный подязык, перевод, алгоритм, лексема.

Amelina Svitlana. Abbreviation in the German Agricultural Terminology: Features of Translation. The article discusses the features of translation of abbreviated vocabulary in the agricultural sub-language of the modern German language. It is clarified that the most common types of abbreviations in modern German language are initial and mixed abbreviations. It is noted that the translation of certain categories of abbreviations belongs to translation difficulties. The need to find strategies and techniques of translation of abbreviations is accentuated. It was found that the choice of compliance may be due to the relationship between the abbreviation and the full lexeme and acronyms abbreviations dependence as a derived unit on the original lexeme. The motivation of abbreviations and their nominative function is stated. An algorithm for decoding and complete translation of abbreviations is proposed. It is determined that in the discourse of the agricultural sub-language of the modern German language are used such abbreviations that do not have matches in the Ukrainian language, so they are always translated by the full form of the word. The tendency not to translate branch acronyms that are proper names is defined. It is found that the most commonly used methods by translation of abbreviations in the agricultural sublanguage of modern German language are translation by the full form of words, by the equivalent Ukrainian acronym and through transcoding.

Key words: abbreviation, abbreviated vocabulary, agricultural sub-language, translation, algorithm, lexeme.